

4 LIIKENNETURVALLISUUSTYÖN KEHITTÄMINEN

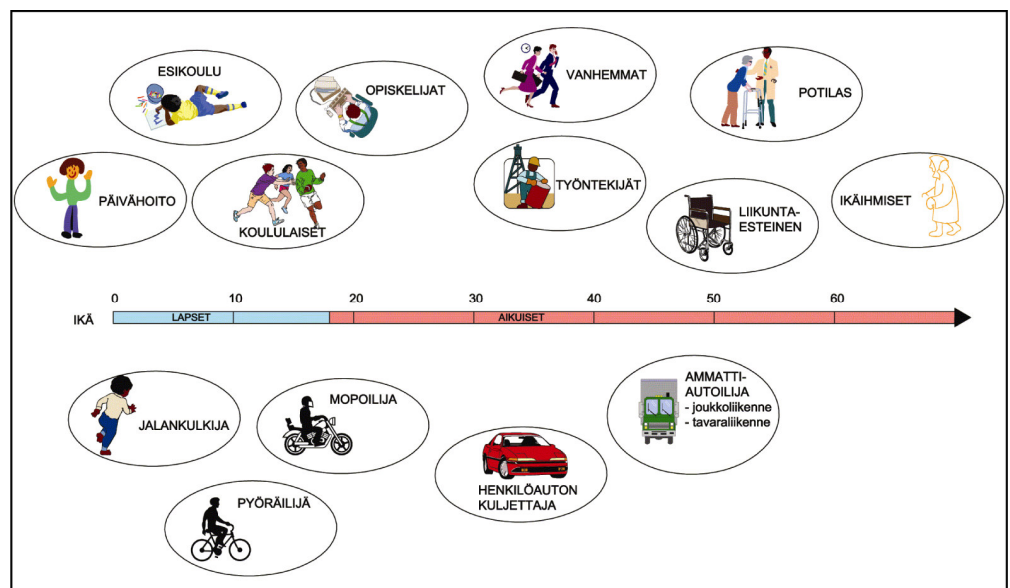
Tässä luvussa on esitetty ”käsikirjamaisesti” yleisiä, käytössä olevia ja hyviä liikenneturvallisuustyön muotoja.

4.1 Liikenneturvallisuustyön tarkoitus ja ohjaus

Liikennekasvatuksella pyritään vaikuttamaan ihmisten käyttäytymiseen liikenneturvallisuutta parantavasti. Liikennekasvatus voidaan rinnastaa tapakasvatukseen – hyviin tapoihin kuuluu asiallisuus, kohteliaisuus ja toisten huomioon ottaminen. Hyvät tavat opitaan jo lapsena ja ne ohjaavat koko eliniän käyttäytymistämme.

Liikennekasvatus- ja tiedotustyö jatkuu kaikissa elinkaaren vaiheissa painotuksien vaihdellessa ikäryhmittäin. Lasten kohdalla korostetaan perussääntöjen opettamista liikkumisessa ja opetellaan vähitellen itsenäistä liikkumista omassa lähiympäristössä. Aikuiset ovat vastuussa lasten turvallisuudesta sekä vanhempina että tienkäyttäjinä.

Nopeusrajoitusten noudattaminen, suojatien kunnioittaminen ja turvalaitteiden käyttö parantavat kaikenikäisten turvallisuutta liikenteessä. Turvallisuutta arvostava aikuinen on myös hyvä esimerkki lapsille. Ikääntyvien kohdalla merkittäviä asioita puolestaan ovat ikääntymisen, lääkkeiden ja sairauksien vaikutus liikkumiseen. Ikäihmisten liikkumismahdollisuuksia voidaan turvata yhteiskunnallisilla tukipalveluilla. Turvalaitteiden ja apuvälineiden käytöstä tiedottamalla parannetaan itsenäisesti liikkuvien turvallisuutta. Ikäautoilijoiden ajokykyä voidaan ylläpitää itseopiskeluaineiston ja Ikäautoilijan kurtussien avulla. Turvallinen liikkuminen on autoilusta luovuttaessakin mahdollista palveluliikenteen avulla.

Kuva 4.1 Liikennekasvatus ja tiedotustyö jatkuu koko elinkaaren.

Liikennekasvatuksen ja -tiedotuksen avulla parannetaan ihmisten tietämystä liikkumisympäristöstään ja turvallisen liikennekäyttäytymisen tiedostamista. Yhdessä fyysisen liikenneympäristön parantumisen kanssa tienkäyttäjien

muuttuvat asenteet ja arvot parantavat liikenneturvallisuutta. Liikennekasvatuksen ja -tiedotuksen avulla voidaan vaikuttaa esimerkiksi asuntoalueen sisäisiin liikkumistapoihin, vähentää lyhyiden matkojen koulukuljetusten tarvetta ja parantaa ikääntyneiden kotona asumisen edellytyksiä. Asenteisiin vaikuttaminen on kuitenkin pitkäjänteistä työtä.

Liikennekasvatus-, -koulutus- ja -tiedotustyötä ohjataan hallintokuntien laatimilla toimintasuunnitelmissa. Suunnitelman aikana on laadittu toimintasuunnitelmat vuosille 2010-2011. Toimintasuunnitelmia päivitetään vuosittain edellisen vuoden kokemusten ja liikenneturvallisuusryhmässä sovittujen vuosittaisten painopisteiden mukaan. Toimintasuunnitelmissa on esitetty toimenpiteitä eri kohderyhmille, esimerkiksi lapsille, nuorille, työikäisille ja ikääntyneille. Esitettävät keinot voivat olla esimerkiksi liikennekasvatusta, liikenneturvallisuusasioista tiedottamista, kannustamista turvavälineiden käyttöön tai teemapäivien ja henkilökunnan koulutuksen järjestämistä.

4.2 Liikenneturvallisuusryhmät

Jokaiseen suunnittelualueen kuntaan on työn aikana perustettu liikenneturvallisuusryhmä. Liikenneturvallisuusryhmän toiminnan keskeisenä tavoitteena on jatkuvan liikenneturvallisuustyön ylläpitäminen kunnassa. Lisäksi tavoitteena on lisätä yhteistyötä eri hallintokuntien välillä sekä muiden kuntien ja ulkopuolisten tahojen kanssa, lisätä liikenneturvallisuustyön arvostusta erityisesti päättäjien keskuudessa sekä järjestää työlle tarvittavat resurssit.

Liikenneturvallisuusryhmän rooli on ennen kaikkea koordinoiva. Liikenneturvallisuusryhmän muodostavat hallintokunnittain nimetyt edustajat ja mahdolliset yhteistyötahot. Yhteistyötahoina voivat olla esimerkiksi ELY-keskus, Liikenneturva, poliisi, seurakunta, liikennöitsijät ja autokoulut. Poliisin ja pelastustoimen kautta liikenneturvallisuustyö saatetaan vuoropuheluun kunnassa tehtävän muun turvallisuustyön kanssa. Liikenneturvallisuusryhmä määrittelee liikenneturvallisuustyön tavoitteet vuosittain edellisen vuoden palautteiden, kokemusten ja seurannan perusteella. Tavoitteita tukevien käytännön toimenpiteiden suunnittelusta ja toteuttamisesta huolehtivat liikenneturvallisuusryhmän ohjauksessa eri hallintokuntien työntekijät.

Liikenneturvallisuusryhmän keskeisimmät tehtävät ovat:

- Työn organisointi kunnassa ja vastuun jakaminen
- Tavoitteiden asettaminen ja painopisteiden määrittäminen sekä tarkistaminen vuosittain
- Toimintasuunnitelmien laatimisesta ja toteuttamisesta sekä toiminnan edellyttämästä budjetoinnista huolehtiminen
- Liikenneturvallisuustilanteen ja -kehityksen sekä liikenneturvallisuustyön seuranta
- Tiedottaminen sekä kuntien hallinnon sisällä että ulospäin kuntalaisille.

Ryhmän tulee kokoontua tarpeen mukaan, kuitenkin noin kaksi kertaa vuodessa. Syksyn kokouksessa voidaan sopia seuraavan vuoden painopisteistä, toimenpiteistä ja yhteistyömuodoista. Kevään kokouksessa puolestaan voidaan tarkastella edellisen vuoden onnettomuustilannetta sekä seurata edellisen vuoden toimintasuunnitelmien toteutumista. Alkuvaiheessa kokoontumisia voi olla tiheämmin kunnes toiminta vakiintuu.

Liikenneturvallisuusryhmän jäsenet edustavat eri hallintokuntia ja toimivat oman hallintokuntansa vastuuhenkilönä. Vastuuhenkilöt ovat yhteyshenkilöitä hallintokunnan ja liikenneturvallisuusryhmän välillä. Vastuuhenkilön tehtävänä on edistää hallintokunnassa tapahtuvaa liikenneturvallisuustyötä, huolehtia eri yksiköiden toimintasuunnitelmien laatimisesta ja toteuttamisesta sekä tarvittaessa henkilökunnan koulutuksen järjestämisestä.

Liikenneturvallisuustyö mielletään helposti vain poliisille, tekniselle sektorille ja koululle kuuluvaksi työksi. Kuitenkin monet muutkin hallintokunnat tekevät jo nykyisin merkittävää liikenneturvallisuustyötä. Myös jokainen tienkäyttäjä vaikuttaa seudun liikennekulttuuriin omilla valinnoillaan. Liikenneturvallisuussuunnitelman tavoitteena on lisätä liikenneturvallisuustyön vaikutuksia kannustamalla hallinnonalojen sekä muiden toimijoiden välistä yhteistyötä. Yhteistyö on parhaimmillaan välitöntä ja kaikkia osapuolia palvelevaa. Toimivassa työryhmässä voidaan käsitellä kaikkien hallinnonalojen kokemuksia liikenteestä sekä ideoida yhdessä tulevaa toimintaa yhteisten tavoitteiden pohjalta.

4.3 Liikenneturvallisuustyön mahdollisuudet

4.3.1 Tekninen toimi ja maankäyttö

Teknisen toimen tavoitteena on turvallisen liikenneympäristön luominen. Tämä edellyttää, että liikenneturvallisuus huomioidaan suunnittelun kaikissa vaiheissa ja toteutuksessa. Maankäytön suunnittelussa aluevarauksilla ja toimintojen sijoittamisella luodaan tarpeet liikenneverkolle ja vaikutetaan siten liikenneturvallisuuteen pitkälle tulevaisuuteen. Tavoitteena on kehittää maankäyttöä niin, että autoliikenteen kasvu voidaan minimoida. Mitä aikaisemmassa kaavoitusvaiheessa liikenneturvallisuusnäkökohdat otetaan tarkasteluun mukaan, sitä parempaan lopputulokseen voidaan päästä. Turvallisuustyön kustannukset ovat myös tässä vaiheessa hyvin vähäiset verrattuna siihen, että syntyneitä ongelmia joudutaan korjaamaan esimerkiksi rakentamalla alikulkukäytäviä tai muuttamalla tieympäristön luonnetta hidasteilla, istutuksilla ja muilla rakenteilla.

Liikennesuunnittelussa on tärkeä ottaa huomioon kaikki kulkumuodot: autoilu, joukkoliikenne, jalankulku ja pyöräily. Yleisenä suuntauksena koko maassa on nopeusrajoitusten laskeminen katuverkolla. Myös työnaikaisiin ja tilapäisiin liikennejärjestelyihin tulee kiinnittää huomiota. Liikenneväylien kunnossapidossa tulee huomioida liikenneturvallisuus kaikessa toiminnassa. Lisäksi näkemäalueisiin ja liikenteen opastukseen (ajoratamaalaukset, opasteet ja liikennemerkit) tulee kiinnittää huomiota säännöllisesti.

Teknisen toimen tehtävänä on tehokas tiedottaminen sekä päättäjille että kuntalaisille mm. liikenteen ongelmakohdista, oikeista käyttäytymismalleista, uusista liikennejärjestelyistä ja työmaista. Muuttuneista liikennejärjestelyistä kerrottaessa tulee perusteluissa tuoda esille vaikutukset liikenneturvallisuuteen.

Tärkeimpiä toimintatapoja teknisessä toimessa ovat mm.:

- Turvallisen liikenneympäristön luominen
- Liikenneturvallisuuden huomioiminen suunnittelun eri vaiheissa
- Kaikkien kulkumuotojen huomioonottaminen
- Turvallisuuden huomioiminen työnaikaisissa ja tilapäisissä liikennejärjestelyissä
- Liikenneturvallisuuden huomioiminen kunnossapidossa
- Liikenneturvallisuusasioiden sisällyttäminen tarjouskilpailuasiakirjoihin
- Liikenneturvallisuusaloitteiden ja ongelmien käsittely
- Henkilökunnan liikenneturvallisuuskoulutus
- Suunnittelijoiden ammattitaidon ylläpito ja kehittäminen
- Asiantuntija-apu eri hallintokuntien liikenneturvallisuustyöhön
- Tiedotuksen tehostaminen ja sisällön kehittäminen

4.3.2 Päivähoito

Päivähoidossa liikenneturvallisuus tulee esille päivittäisessä toiminnassa leikkien ja laulujen avulla. Liikenteessä kuljettaessa harjoitellaan toimimista jalankulkijana ja tarkkaillaan muiden liikkujien toimintaa. Henkilökunnalla on vastuu esimerkkinä toimimisesta myös omilla työmatkoillaan. Lasten vanhempien oma esimerkki on tärkeä ja vanhemmille tulee korostaa heidän vastuutaan kasvattajina sekä esimerkin antajina. Liikenneturvallisuudesta tiedotetaan vanhempainilloissa ja perhekeskusteluissa.

Tärkeimpiä toimintatapoja päivähoidossa ovat mm.:

- Turvallinen liikkuminen retkillä ja kävelyillä: liikennesääntöjen opettelu, julkisilla kulkuneuvoilla liikkuminen, aikuisten esimerkki
- Liikenneaiheet leikit, laulut, kirjat, tehtävät ja askartelut
- Yhteistyö vanhempien kanssa
- Turvavälineiden käytön opastus ja tiedottaminen
- Saattoliikenteen turvallisuudesta huolehtiminen, yhteistyö teknisen toimen ja vanhempien kanssa
- Turvallisen päiväkotiympäristön (lähiympäristö ja piha-alue) luominen, yhteistyö teknisen toimen kanssa
- Poliisin ja muiden asiantuntijoiden vierailut päiväkodeissa
- Henkilöstön liikenneturvallisuuskoulutus

4.3.3 Koulutoimi

Opetussuunnitelmaan kuuluu aihekokonaisuus turvallisuus ja liikenne, joka tulee esiin läpäisyperiaatteella kaikissa oppiaineissa, pääasiassa kuitenkin ympäristö- ja luonnontieteissä ja terveystiedossa sekä siirtymämatkoilla koulupäivien aikana. Liikenneturvallisuusasioiden roolia korostetaan kaikissa oppiaineissa lisäämällä henkilökunnan tietoutta liikenneturvallisuusasioista ja pitämällä käytettävissä olevaa materiaalia esillä ja ajan tasalla. Perusopetuksen lisäksi voidaan järjestää teemaviikkoja ja -päiviä. Teemapäiviin ja vanhempainiltoihin voidaan pyytää vierailijoita myös ulkopuolisista sidosryhmistä esim. Liikenneturvasta, poliisista tai SPR:stä.

Turvavälineiden käyttöä sekä koulumatkoilla että vapaa-aikana pyritään lisäämään asennekasvatukseen, erilaisten tempausten ja demonstraatioiden avulla. Koululla on mahdollisuus vaatia kypärän käyttöä polkupyörällä kulkemisen edellytyksenä. Pienimmille oppilaille heijastindisko voi havainnollis-

taa pimeällä liikkumista ja vanhempien oppilaiden turvallisuusajattelua voi herätellä liikenneonnettomuudessa vammautunut nuori.

Aikuisten mallia pidetään tärkeänä liikenneturvallisuusasioissa. Henkilökunnalla on vastuu esimerkkinä toimimisesta myös omilla työmatkoillaan ja koulukuljettajat toimivat osaltaan esimerkkinä. Myös kotien kanssa tehdään aktiivista yhteistyötä. Vanhempainilloissa keskustellaan liikenneturvallisuudesta ja voidaan sopia pelisäännöistä pienimpien oppilaiden koulumatkapyöräilyyn tai oppilaiden saattoliikenteen tarpeeseen ja turvallisiin jättöpaikkoihin liittyen. Suositeltavaa olisi, että esiopetusikäiset kulkisivat koulumatkat saattajan kanssa ja omatoiminen pyöräily aloitetaan kolmannella luokalla. Yhteistyötä tehdään myös päivähoidon kanssa.

Liikenneturvallisuus tulee kytkeä myös koulukuljetusten kilpailuttamiseen. Laki mahdollistaa alkolukon käyttövaatimuksen ja lisäksi voidaan edellyttää talvirenkaiden käyttöä. Koulukuljettajien kanssa voidaan sopia koulumatkaan liittyvistä toimintatavoista syksyisin. Turvallinen kuljetus on tavoitteena päivittäisten koulukyytien lisäksi myös retkillä ja koulupäivän aikaisissa siirtymisissä esimerkiksi uimahalliin. Tavoitteena on käyttää hyväkuntoista kalustoa, jossa on käytettävissä turvavyöt ja opettajat valvovat turvavöiden käyttöä.

Tärkeimpiä toimintatapoja kouluilla ovat mm.:

- Liikenneturvallisuuskoulutuksen järjestäminen opettajille
- liikenneturvallisuuden ja liikennekasvatuksen huomioiminen varhaiskasvatussuunnitelmassa ja opetussuunnitelmassa
- Liikenneturvallisuusopetuksen tehostaminen ja sisällyttäminen oppiaineisiin
- Turvavälineiden käytön edistäminen
- Liikenneturvallisuusteemapäivien järjestäminen kouluissa
- Poliisin vierailu koulussa ja valvonta koulun läheisyydessä
- Liikenneturvallisuusasioiden käsitteleminen vanhempainilloissa
- tarpeettomaan koulukuljettamiseen vaikuttaminen ja kevyen liikenteen käytön edistäminen
- koulun pihan ulkopuolella olevista turvallisista saattoliikennepaikoista tiedottaminen (esim. läheiset bussipysäkit, joilta kävely-yhteys koululle)
- Koulujen liikenneturvallisuussuunnitelmien laatiminen
- Koulun ympäristön ja pihan turvallisuustarkastelujen tekeminen
- Liikenneturvallisuusasioiden huomioiminen koulukuljetuksissa

4.3.4 Nuoriso-, liikunta- ja vapaa-aikatoimet

Nuoriso-, liikunta- ja vapaa-aikatoimissa otetaan liikenneturvallisuus huomioon kiinnittämällä turvavälineisiin huomiota erilaisissa liikunnallisissa kampanjoissa ja liikuntatapahtumissa. Nuorille suunnatuissa tapahtumissa jaetaan liikennetietoutta ja liikenneturvallisuuteen liittyvistä aiheista voidaan keskustella omien kokemusten kautta. Myös vapaa-ajan harrastusten vetäjien erimerkki kannustaa turvalaitteiden käyttöön ja turvalliseen liikkumiseen sekä pyöräilyyn ja jalankulun edistämiseen. Liikenneturvallisuustyöhön otetaan mukaan erilaiset seurat ja yhdistykset, jotka järjestävät toimintaa ja harrastusmatkoja nuorille. Liikuntapaikat ja pysäköintialueet järjestetään mahdollisimman turvallisiksi. Erityisesti isojen tapahtumien yhteydessä pysäköinti ja bussien jättöpaikat suunnitellaan toimiviksi. Ryhmäkuljetuksissa kiinnitetään huomiota käytettävään kalustoon.

Tärkeimpiä toimintatapoja vapaa-aikatoiminnassa ovat mm.:

- Huomion kiinnittäminen turvavälineisiin kampanjoissa ja harjoituksissa, vetäjien esimerkki korostuu
- Liikennetietouden antaminen nuorille suunnatuissa tapahtumissa
- Liikuntapaikkojen ja pysäköintialueiden turvallisuuden parantaminen
- Huomion kiinnittäminen urheiluseurojen kuljetusten turvallisuuteen

4.3.5 Vanhus- ja vammaistyö

Vanhusten, vammaisten ja liikuntarajoitteisten toiminnassa tuetaan itsenäistä liikkumista ja keskitytään käytännön liikenneneuvontaan. Liikenneturvallisuuden ohella käsitellään yleisesti liikkumis- ja toimintamahdollisuuksia. Liikenneturvallisuusasioita voidaan käsitellä vierailijoiden avulla päiväkeskuksissa ja palvelupäivissä. Hyviä tapoja ehkäistä kaatumisonnettomuuksia ovat esimerkiksi kenkien nastoitus ja liukuesteiden hankinnan tukeminen. Sosiaalitoimen henkilöstön tehtävänä on myös tiedottaa oman asiakaskunnan ongelmista ja tarpeista tekniselle toimelle, missä voidaan ottaa nämä tiedot huomioon omassa työssään.

Tärkeimpiä toimintatapoja vanhus- ja vammaistyössä ovat mm.:

- Neuvonta ja tiedotus selkokielellä asiakastilanteissa ja ryhmäkokouksissa
- Turvavälineiden (heijastin, turvavyö, kypärä) käytön tarpeellisuuden korostaminen
- liikkumisasioiden sisällyttäminen hoito- ja palvelusuunnitelmiin
- fyysisen kunnon ylläpitämisen tukeminen
- Ohjattujen kävely- ja pyöräretkien järjestäminen
- Asiakkaiden ongelmien esiintuonti
- Henkilöstön liikenneturvallisuuskoulutus

4.3.6 Terveystoimi

Neuvolassa ja perhevalmennuksessa informoidaan eri-ikäisten lasten turvallisesta kuljetuksesta eri liikennevälineillä ja korostetaan vanhempien vastuuta lapsensa turvallisesta liikkumisesta. Neuvolan 4-vuotistarkastuksessa jaetaan Liikenneturvan "Kulkunen" -vihkonen ja kiinnitetään huomiota aikuisen malliin liikennekäyttäytymisessä. Turvavälineitä ja materiaalia voi olla odotustiloissa esillä. Koulumatkojen turvallisuus ja turvalaitteiden käyttö otetaan esille sekä neuvolassa että kouluterveydenhuollossa.

Terveyskeskuksessa liikenneasioita voidaan käsitellä lääkärin tai terveydenhoitajan vastaanotolla. Vastaanotolla tulisi tuoda esiin sairauden, iän ja lääkkeiden vaikutus liikenteessä liikkumiseen. Lääkäreillä on ollut syyskuusta 2004 alkaen velvollisuus ilmoittaa ajokortin haltijan terveydentilasta ajokorttiviranomaiselle. Tietoja annetaan, kun kuljettaja ei enää täytä ajoluvan terveysvaatimuksia ja vaarantaa tästä syystä olennaisesti liikenneturvallisuutta.

Tärkeimpiä toimintatapoja terveystoimessa ovat mm.:

- Neuvoloissa vanhempien kanssa liikenneturvallisuusasioista keskusteleminen ja esitemateriaalin jakaminen
- Kouluterveydenhoitajan vierailut oppitunneilla
- Ajankohtaisen liikenneturvallisuustiedon jakaminen asiakkaille vastaanotolla ja odotustiloissa

- Turvavälineiden käytöstä muistuttaminen (heijastin, pyöräilykypärä, pyörän valot, turvavyö, turvaistuimet)
- Riittävien terveystarkastuksien järjestäminen ajokorttia uusittaessa, tarvittaessa ajokokeeseen lähettäminen
- Liikenneturvallisuuksen kytkeminen työturvallisuuteen työterveyshuollossa
- Henkilöstön liikenneturvallisuuksukoulutus

4.3.7 Työsuojelu

Työsuojelun kautta on tavoitettavissa suurin joukko, työssäkäyvät kuntalaiset. Työsuojelutoiminnan kautta voidaan vaikuttaa työssäkävien asenteisiin sekä työmatkojen turvallisuuteen, sillä työnantaja vastaa kaikesta työpaikan työsuojelusta, johon sisältyy myös liikenneturvallisuus. Työturvallisuuslain mukaan työnantaja on tarpeellisilla toimenpiteillä velvollinen huolehtimaan työntekijöiden turvallisuudesta ja terveydestä työssä. Työnantajan on otettava huomioon työhön, työolosuhteisiin ja muuhun työympäristöön samoin kuin työntekijän henkilökohtaisiin edellytyksiin liittyvät seikat. Turvallisuus on pyrittävä varmistamaan jo työn, työtilojen ja työpaikan pihapiirin suunnitteluvaiheessa. Lisäksi työympäristön vaaroja ja haittoja on jatkuvasti tarkkailtava ja tarvittaessa on ryhdyttävä toimiin tapaturmien, terveysvaarojen ja muiden vaaratilanteiden selvittämiseksi ja torjumiseksi.

4.3.8 Palo- ja pelastuslaitos

Palo- ja pelastustoimelle tärkeää on riittävä valmius liikenneonnettomuuksien varalta. Myös lisävahinkojen estäminen onnettomuustapauksissa on heidän työtään. Palo- ja pelastustoimi voi myös osallistua raskaan liikenteen vaarallisten aineiden kuljetusten valvontaan yhdessä poliisin kanssa. Osallistuminen erilaisiin kampanjoihin on yleistä.

4.3.9 Kirjastot

Kirjastoilla on tiedotustehtävä. Kirjastoissa voidaan järjestää erilaisia näyttelyitä tai kampanjoita, esim. liikenneturvallisuuksunäyttely. Liikenneturvallisuuksuryhmät toimittavat kirjastoihin liikenneturvallisuuksuaineistoa. Kirjastoissa on myös käytettävissä tietokoneita, jotka auttavat tiedon haussa.

4.3.10 Liikenneturva

Liikenneturva on julkisoikeudellinen yhdistys, joka toimii valtakunnallisena liikenneturvallisuuksuustyön keskusjärjestönä (Laki Liikenneturvasta No 278/2003). Liikenneturva on asiantuntijaorganisaatio, jonka tarkoituksena on liikenneturvallisuuksuuden edistäminen tiedotuksen, valistuksen ja koulutuksen keinoin. Liikenneturva tarjoaa liikennetietoutta lisääviä kasvatus-, koulutus- ja tiedotuspalveluita. Liikenneturvan aluetoimistot toteuttavat käynnissä olevia liikenneturvallisuuksushankkeita ja perustehtäviä toiminta-alueillaan. Aluetoimistot myös tukevat omalla alueellaan koulutus-, valistus- ja tiedotustyön toteuttamista yhteistyössä kuntien ja muiden alan viranomaisten kanssa. Liikenneturvan edustaja osallistuu tarvittaessa kuntien liikenneturvallisuuksuryhmien toimintaan.

4.3.11 Poliisi

Liikennekäyttäytymiseen vaikuttaa kuljettajien kokema kiinnijäämisriski, jossa poliisin suorittamalla tiedottamisella ja valvonnalla on keskeinen osa. Poliisi keskittyy omassa liikenneturvallisuustyössään nopeusvalvontaan, päih-teiden ja turvalaitteiden käytön valvontaan sekä riskikuljettajiin. Poliisin tehtävänä on puuttua myös muuhun liikennesääntöjen vastaiseen käyttäytymiseen. Ylinopeusvalvonnassa yhtenäistettiin puuttumiskynnys syksyllä 2009 koko valtakunnassa. Samalla otettiin käyttöön sakottamisen rinnalle pienien ylinopeuksien osalta huomauttaminen. Pidemmällä aikavälillä tavoitteena on valvontaresurssien puitteissa ylinopeuksien nollatoleranssi.

Liikenneympäristössä tapahtuvien muutosten yhteydessä poliisi opastaa ja valvoo, että tienkäyttäjät liikkuvat uusien järjestelyjen mukaisesti. Uusissa tilanteissa poliisi voi antaa liikkumisohjeita mm. koululaisille ja myös valvoa ohjeiden noudattamista. Taajamien nopeusrajoitusten alentaminen lisää valvonnan tarvetta. Poliisi voi myös osallistua kuntien liikenneturvallisuusryhmien toimintaan. Liikenneturvallisuustyötä tekevät sekä paikallispoliisi että liikkuva poliisi. Paikallispoliisi valvoo liikennettä pääasiassa taajamissa ja liikkuva poliisi ensisijaisesti pääteillä.

Vilkaasti liikennöidyillä teillä poliisi valvoo ajonopeuksia myös automaattisilla nopeusvalvontalaitteilla. Automaattisia nopeusvalvontalaitteita käytetään myös risteys- ja liikennevalvonnassa sellaisilla ajoväylillä, joilla perinteistä liikennevalvontaa on vaikea suorittaa. Tutkimusten mukaan henkilövahinkoon johtaneet onnettomuudet vähenevät keskimäärin noin 17 % ja kuolemaan johtaneet onnettomuudet 30–50 % automaattisen nopeusvalvonnan alaisilla tieosuuksilla. Vuoden 2010 loppuun mennessä automaattisen nopeusvalvonnan piirissä on 3 000 kilometriä pääteitä. Matka-ajan automaattisesta valvonnasta on vuonna 2009 käynnissä ensimmäinen kokeilu ja laajemmasta käytöstä päätetään myöhemmin. Kansainvälisesti matka-aikavalvonnalla on saatu erittäin positiivisia kokemuksia ja esimerkiksi Iso-Britanniassa jatkuvasti toimivalla valvonnalla on saatu ylinopeudet lähes täysin poistettua. Suomen kokeilusta arvioidaan henkilövahinkoon johtaneiden onnettomuuksien vähenevän noin 20 %.

4.4 Tiedottaminen

Tiedottamista tarvitaan sekä kuntien hallinnon sisällä että ulospäin kuntalaisille ja tienkäyttäjille. Sisäisellä tiedotuksella pyritään pitämään kuntien henkilökunta tietoisena liikenneturvallisuustyön sisällöstä ja toiminnan tavoitteista. Kun henkilökunta on sisäistänyt työn tavoitteet, on mahdollista kehittää omia toimintatapoja sekä kertoa liikenneturvallisuusasioista eteenpäin kuntalaisten kanssa toimiessa. Päättäjille suuntautuvan tiedotuksen tavoitteena on lisätä päättäjien liikenneturvallisuustietoutta ja liikenneturvallisuustyön arvostusta. Sisäisen tiedotuksen tulisi olla kaksisuuntaista: liikenneturvallisuusryhmä tiedottaa hallintokunnille toiminnastaan ja asettamistaan tavoitteista ja hallintokunnat puolestaan kertovat liikenneturvallisuusryhmälle työnsä sisällöstä, asiakkaidensa ongelmista ja toiveista kunnan liikenneturvallisuustyölle.

Ulospäin suuntautuvaa tiedottamista kehittämällä ja lisäämällä pyritään tuomaan liikenneturvallisuuteen vaikuttavia asioita kuntalaisten ja tienkäyttäjien tietoisuuteen. Turvalliseen liikennekäyttäytymiseen johtava oivallus syntyy

hyväksynnän ja ymmärryksen kautta. Oivalluksen syntyyn johtavalle ajattelulle voidaan antaa herätteitä tiedottamalla järjestelyjen perusteluista ja vaikutuksista. Esimerkiksi ajoneuvon törmäysnopeuden vaikutus jalankulkijan kuoleman todennäköisyyteen tulisi tuoda esille taajaman nopeusrajoituksia alennettaessa.

Liikenneturvallisuustyön keskeiset tavoitteet, toimintatavat ja tiedot ovat liikenneturvallisuussuunnitelman osana kaikkien nähtävillä internetissä kuntien omilla sivuilla. Internetiä voidaan hyödyntää myös kuntalaisten palautekanavana, jolloin palaute suuntautuu suoraan liikenneturvallisuusryhmälle.

Paikallislehtien ja -radion kanssa tiedottamista voidaan suunnitella pitkällä tähtäimellä ja siten saada liikenneturvallisuustiedottamiseen jatkuvuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtakunnallista liikenneturvallisuustiedotusta hoitavat Liikenneturva ja poliisi. Liikenneturvan verkkotiedotteita voidaan jakaa helposti eteenpäin sähköpostilla.